

Plan van aanpak voor de toekomst van het MEK

2025 en verder

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1. Plan van aanpak voor de toekomst van het MEK	
1.2. Aanleiding & doel	
1.3. Aanpak	
1.4. Opzet	
2. Relevantie van een kinderboerderij & NME-centrum	5
2.1. Recreatie, ontmoeting & ontspanning	
2.2. Educatie	
2.3. Participatie	
3. Visie van de gemeente op de ontwikkeling van het MEK	6
3.1. Laagdrempelige, inclusieve & multifunctionele voorziening	
3.2. Rollen MEK	
3.3. Inspelen op de visie Oosterhout 2030 en relevante thema's	
3.4. MEK en educatie	
3.5. MEK werkt actief samen	
3.6. MEK als moderne maatschappelijke & groene zelfvoorzienende organisatie	
3.7. MEK in stapjes weer naar 3.0 organisatie met een voorbeeldfunctie	
4. Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid	9
4.1. Subsidievoorwaarden & ander relevant beleid van de gemeente Oosterhout	
4.2. Inhoudelijke uitgangspunten	
4.3. Organisatorische uitgangspunten	
4.4. Financiële uitgangspunten	
5. Ontwikkelscenario's & stappenplan.....	13
5.1. Gefaseerde ontwikkeling MEK	

1. Inleiding

Dit is het plan van aanpak van de gemeente Oosterhout voor de toekomst van het natuur- en milieueducatie centrum en de kinderboerderij in de gemeente. Beide functies worden binnen een en dezelfde voorziening gecombineerd, namelijk bij het MEK op de Veerseweg in Oosterhout.

Het MEK wordt momenteel geëxploiteerd door de Stichting MEK (met hulp van de steunstichting Vrienden van het MEK).

Voordat het plan van aanpak wordt uiteengezet, geven we enige relevante achtergrond informatie over kinderboerderijen en natuur- en milieueducatie centrum in het algemeen:

- Kinderboerderijen alleen al kunnen naar schatting rekenen op meer dan 25 miljoen bezoeken op jaarbasis. Meer dan 400 voorzieningen in het land vormen een belangrijke groene plek in wijk, dorp of stad waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich kunnen ontspannen en dieren kunnen aaien of helpen verzorgen.
- Veelal hebben deze instellingen ook een functie op het gebied van natuur- en milieueducatie.
- Als gevolg van de maatschappelijke opgaven waar we niet alleen mondiaal, in Nederland maar ook in Oosterhout voor staan, getuige de Sustainable Development Goals en ambities zoals die zijn onderschreven in Parijs, zijn onderwerpen als klimaatadaptatie, circulariteit en energietransitie heel urgent. Veel instellingen verzorgen activiteiten die kinderen en volwassenen informeren en iets leren over deze onderwerpen, of hebben functies als een inzamelpunt voor chemisch afval. Soms hebben de gebouwen zelf al een informatie- en voorbeeldfunctie, omdat inzichtelijk wordt gemaakt hoe energie wordt bespaard (denk aan gebruik van regenwater voor de wc's, de specifieke inrichting van het gebouw of gebruikte materialen) of gewonnen (via zonnepanelen).
- Veel kinderboerderijen en natuur- en milieueducatie (NME)-centra hebben een belangrijke functie als verschafter van werk- en stageplekken of plekken voor vrijwilligers & anderen. Meedoen is niet voor niets een belangrijk adagium in veel overheidsbeleid, kinderboerderijen en NME- instellingen vervullen hierbij in de praktijk vaak een goede rol.
- Vaak wordt de geringe investering en het aanzienlijk maatschappelijk rendement van dit soort instellingen genoemd en niet zonder reden: ze werken dikwijls met maar weinig betaalde krachten en hebben in vergelijking met voorzieningen als bijvoorbeeld musea en bibliotheken een zeer bescheiden begroting, zeker als je dit afzet tegen het grote aantal bezoeken en de grote vrijwillige inzet.

In dit plan van aanpak wordt uiteengezet:

- Wat de gemeente Oosterhout verwacht van de kinderboerderij en het natuur- en milieueducatie centrum (verder: MEK).
- En hoe deze voorziening er in de toekomst wat de gemeente betreft moet uit komen te zien.

1.1. Plan van aanpak voor de toekomst van het MEK

Waarom een plan van aanpak van de gemeente Oosterhout op het natuur- en milieueducatie centrum en de kinderboerderij Oosterhout (MEK)?

- Met het MEK is afgesproken dat de gemeente in ieder geval de regie op zich zal nemen voor het opstellen voor een toekomstplan vanaf 2024 en verder¹.
- Te bepalen wat de inhoudelijke, organisatorische & financiële uitgangspunten zijn voor het gemeentelijk beleid ten aanzien van het MEK.
- Hoe de gemeente kijkt naar de toekomst van deze voorziening en hoe het MEK kan bijdragen aan maatschappelijke opgaven, zoals bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid.
- En hoe de voorziening zou kunnen worden ontwikkeld in de komende jaren (2025 - 2028).

¹ Bron: verslag gesprek gemeente met het bestuur MEK d.d. 29 september 2022.

1.2. Aanleiding & doel

Aanleiding voor dit plan zijn financiële tekorten en andere geconstateerde knelpunten (bestuurswisselingen, te weinig bestuurders, te hoge kosten, nauwelijks NME-activiteiten enz.) bij Stichting MEK in de afgelopen jaren. Met dit plan van aanpak wil de gemeente bijdragen aan een voorziening met maatschappelijke impact en continuïteit. Om beter hierop te kunnen sturen wil de gemeente bepaalde standaarden vaststellen, bijvoorbeeld op onderwerpen als governance en dierenwelzijn.

1.3. Aanpak

De aanpak die tot dit plan heeft geleid is als volgt geweest.

Begonnen is met een plaatsbepaling annex situatieschets van het MEK als voorziening enerzijds en de exploitant van deze voorziening, de Stichting MEK, anderzijds.

Deze situatieschets is tot stand gekomen naar aanleiding van gesprekken met betrokkenen bij Stichting MEK (huidige bestuurders, voormalige bestuurders, medewerkers en vrijwilligers) en intern betrokkenen bij de gemeente. Vervolgens is dit plan van aanpak opgesteld.

Bij deze totstandkoming van de situatieschets en het plan van aanpak is een extern bureau betrokken.

1.4. Opzet/Leeswijzer

In dit plan van aanpak wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de vraag waarom een kinderboerderij en NME-voorziening relevant is voor de gemeente Oosterhout. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de visie van de gemeente op het MEK weergegeven. In hoofdstuk 4 staan de uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid centraal. Tenslotte bevat hoofdstuk 5 een globaal scenario met betrekking tot de ontwikkeling van het MEK naar een voorziening met een hernieuwde voorbeeldfunctie, inclusief een fasering en stappenplan.

2. Relevantie van een kinderboerderij & NME-centrum

De maatschappelijke relevantie van een kinderboerderij en NME-centrum ligt in de verschillende functies die een dergelijke voorziening voor de lokale gemeenschap heeft. Hieronder wordt nader ingegaan op deze functies.

2.1. Recreatie, ontmoeting & ontspanning

- Een kinderboerderij en NME-centrum is een groene plek in de stad waar mensen in alle rust kunnen vertoeven, tussen het groen en de dieren.
- Er zijn speelvoorzieningen voor de kinderen.
- Er zijn voorzieningen die de verblijfsduur verlengen, zoals bijv. kleine horeca, voldoende zitplekken op het terrein enz.
- Lokale (sociaal maatschappelijke) organisaties & werkgroepen kunnen gebruik maken van de aanwezige faciliteiten voor bijv. bijeenkomsten en vergaderingen (voor een maatschappelijk tarief).
- Een dergelijke voorziening is voor alle inwoners van Oosterhout toegankelijk, 5 à 6 dagen in de week.
- En draagt bij aan ontmoeting tussen jong en oud.

2.2. Educatie

- Bij een kinderboerderij en NME-centrum kan jong en oud iets leren over:
 - Dieren & de rol van dieren in het leven van de mens, als gezelschapsdier maar ook binnen het boerenbedrijf.
 - De verzorging & het houden van dieren.
 - Onderwerpen op het gebied van natuur en milieu.
 - Onderwerpen die te maken hebben met onze maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid, zoals klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie (dit zijn ook belangrijke thema's in de Visie Oosterhout 2030, de door de landen van de Verenigde Naties onderschreven Sustainable Development Goals (SDG's), de Stichting Oosterhout SDG Lokaal en de klimaatdoelen uit Parijs).

2.3. Participatie

- Een kinderboerderij en NME-centrum biedt mogelijkheden voor:
 - Inwoners om zich als vrijwilliger in te zetten op een van de onderdelen binnen de bedrijfsvoering.
 - Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om mee te draaien in de bedrijfsvoering (opdoen van werkervaring en/of dagbesteding, re-integratie, stagiairs, jongeren via HALT/Reclassering enz.).

Het MEK is als voorziening relevant voor de gemeente Oosterhout, omdat ze een plek is voor recreatie, ontmoeting en ontspanning, een belangrijke rol heeft op het gebied van educatie en mogelijkheden kan bieden op het gebied van participatie.

3. Visie van de gemeente op de ontwikkeling van het MEK

Voor de gemeente is het van belang dat het MEK een laagdrempelige, inclusieve en multifunctionele voorziening is, waarbij het MEK inspeelt op maatschappelijke thema's, zoals opgenomen in de toekomstvisie van de gemeente 'Oosterhout 2030'. En daarbij actief samenwerkt met relevante partners om zo een moderne maatschappelijke en groene zelfvoorzienende organisatie te zijn met een voorbeeldfunctie.

3.1 Laagdrempelige, inclusieve & multifunctionele voorziening

Het MEK is een laagdrempelige, gratis toegankelijke en multifunctionele voorziening voor alle Oosterhouters:

- Die willen recreëren of ontspannen in het groen tussen de dieren.
- Iets willen leren over natuur, milieu, dieren(verzorging), de herkomst van voedsel & duurzaamheid.
- Als vrijwilliger, stagiair of medewerker in het kader van dagbesteding willen meedraaien in de bedrijfsvoering.
- Waar mogelijk probeert het MEK bezoekers (en dan met name kinderen) te betrekken bij het verzorgen van de dieren en op die manier te informeren over onderwerpen op het gebied van natuur en milieu.
- Het MEK is ook voor mensen met een beperking toegankelijk.

3.2. Rollen MEK

Het MEK doet dit in verschillende rollen, bijvoorbeeld als beheerder van een:

- Plek waar je iets kan leren over onderwerpen als voeding, dieren, diervverzorging, dierenwelzijn en niet in de laatste plaats: actuele en urgente maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid (klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit).
- Locatie waar je anderen kunt ontmoeten, kinderfeestjes kunt (laten) organiseren of terecht kunt voor de vergadering met jouw organisatie (of bedrijf).
- Groene oase waar je even kunt bijkomen van dagelijkse hectiek en kunt ontspannen.
- Inzamelpunt van chemisch afval.
- Plek waar je terecht kunt voor streekproducten of kringloopartikelen.
- Rustige omgeving waar je de krant kan lezen met een kop koffie.

3.3. Inspelen op de visie 'Oosterhout 2030' en relevante thema's

Vanuit haar rol en positie speelt het MEK in op maatschappelijke thema's als:

- Duurzaamheid en daarmee samenhangende onderwerpen.
- Het creëren van voedselbewustzijn.
- Het informeren van mensen over het houden van dieren, soorteigen gedrag, dierenwelzijn en de natuur- en het milieu.
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl.
- Eenzaamheidsbestrijding door het verbinden van mensen in een maatschappij waar kwetsbare groepen steeds minder goed meekomen (en het creëren van samenhang en verbinding grote prioriteit heeft).

Het MEK levert op deze wijze een actieve bijdrage aan de toekomstvisie van de gemeente 'Oosterhout 2030' waarin o.a. de volgende speerpunten centraal staan:²

- 'Meer groen, meer water, minder stress'.
- 'Goede aansluiting van onderwijs op arbeid'.
- 'Oosterhout heeft jong veel te bieden'.
- 'Altijd voor iedereen van alles te doen'.
- 'Meer begrip door verbinding'.
- En niet in de laatste plaats: 'Goed op weg naar Parijs' (refererend aan de klimaatdoelstellingen) en aandacht voor onderwerpen als circulariteit. In de Visie Oosterhout 2030 staat bijvoorbeeld dat de gemeente 'in 2030 goed op weg is om de klimaatdoelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs te halen' en dat 'De doelstelling voor 2030 was veertig procent kooldioxide-reductie en bijna dertig procent duurzaam energiegebruik'. Ook wordt gemikt op gedragsverandering: 'De meeste inwoners zien de noodzaak van verandering. Ze passen hun gedrag en hun woning aan'. Over woningen wordt gezegd: 'Sinds 2019 is geen enkele nieuwbouwwoning meer aangesloten op het gasnetwerk. De woningen zijn gebouwd volgens het nul-op- de-meter concept of 'all electric', waarbij volop gebruik is gemaakt van zonnepanelen en andere duurzame oplossingen'. Zie in dit kader ook: <https://oosterhoutsdglokaal.nl>.

3.4. MEK en educatie

Het MEK heeft een functie op het gebied van educatie.

De educatie is gericht op het overdragen van kennis over dieren en hun verzorging, natuur, milieu en thema's die direct te maken hebben met opgaven die we als samenleving hebben op het gebied van duurzaamheid.

Zij doet dit o.a. door middel van:

- Het zijn van een informatiepunt.
- Het aanbieden van leskisten en lessen waar scholen en andere instanties gebruik van kunnen maken.
- Het organiseren van themadagen of andere activiteiten waarbij kinderen en volwassen leren over duurzaamheid, dieren, natuur en milieu.
- Het geven van voorlichting, bijvoorbeeld door middel van exposities of kleine tentoonstellingen.

Kortom: de gemeente zie het MEK als een bruisend, groen, lommerrijk knoop- en ontmoetingspunt in de Oosterhout waar inwoners van alle leeftijden kunnen recreëren, meedoen en ook nog eens iets kunnen leren over dieren, natuur en milieu en over belangrijke maatschappelijke opgaven zoals duurzaamheid. Vijf à zes dagen in de week met openingstijden van tenminste 6 uur per dag.

3.5. MEK werkt actief samen

Omdat het MEK net als andere voorzieningen partners nodig heeft om de missie te kunnen realiseren, gaat de exploitant relevante samenwerkingen aan. Bijvoorbeeld met:

- Scholen (educatief programma).
- Partijen als het IVN, het Waterschap, Oosterhout Nieuwe Energie, Oosterhout Duurzaam, De openbare bibliotheek, de buurtvereniging Leijzenakkers, de Dierenbescherming en anderen. Deze partners kunnen workshops, lezingen, rondleidingen of exposities (helpen) organiseren in samenwerking met het MEK.
- Zorginstellingen (speciaal knuffelluurtje met de dieren of mobiele kinderboerderij of bieden van dagbestedingsplekken).
- BSO- en kinderopvanginstellingen (verhuur ruimte en/of faciliteren van activiteiten).
- De gemeente bij de organisatie van speciale evenementen als de Duurzaam Oosterhout Week of verkiezingen (inrichten van MEK als stemlokaal).
- Met de groep die Oosterhout Duurzaam heet en o.a. een bomenweggeefactie organiseert.

²https://www.oosterhout.nl/fileadmin/afbeeldingen/internet/200%20jaar%20stad/Gem_Oosterhout_Magazine-3_A4_LR.pdf

- Leveranciers van streekproducten.
- Verhuren van ruimte aan inwoners of maatschappelijke partners/bedrijven.
- Stageplaatsen aanbieden voor bepaalde opleidingen enz.

Samengevat; niet alleen door het bereiken van verschillende mensen en groepen is het MEK een levendig bestanddeel van de lokale gemeenschap, ook door relevante samenwerkingen met partnerorganisaties.

3.6. MEK als moderne maatschappelijke & groene zelfvoorzienende organisatie

Deze samenwerkingen zijn primair een middel om de missie en het beleid te realiseren, maar zijn daarnaast ook van belang om aanvullende inkomsten te genereren. Als moderne maatschappelijke en groene zelfvoorzienende organisatie combineert de exploitant verschillende inkomstenbronnen (subsidie, eigen inkomsten, donaties, sponsoring), dit om de voorziening zo duurzaam mogelijk te kunnen exploiteren. Dit betekent dat de exploitant ook werkt aan het aanleggen en instandhouden van een weerstandsreserve voor het opvangen van eventuele tegenvallers.

Omdat het MEK steeds nieuwe manieren zoekt om het publiek te betrekken en te behouden voor de organisatie, legt zij ook op regelmatige basis haar oor te luister bij bezoekers. Bijvoorbeeld door te werken met enquêtes, een ideeënbus, koffie-gesprekken enz. haalt de exploitant van het MEK informatie op waarmee het aanbod of de dienstverlening weer kan worden verbeterd.

3.7. MEK in stapjes weer naar 3.0 organisatie met een voorbeeldfunctie

Het MEK was decennia geleden alleen al met het vooruitstrevende pand een voorbeeld op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast verzorgt het MEK al sinds jaar en dag een belangrijke rol bij het bieden van ontspanning, het geven van informatie en educatie over duurzaamheid, natuur- en milieu, de omgang met dieren enz. Daarnaast verbindt het MEK mensen dankzij haar ontmoetingsfunctie en de mogelijkheden die het kinderen en volwassenen biedt om op verschillende manieren mee te draaien in de bedrijfsvoering. De huidige exploitant van het MEK, de Stichting MEK, heeft de laatste jaren met tegenwind te maken gehad. De Stichting MEK wil met partners de handschoen oppakken en weer met vereende krachten bouwen aan een vernieuwde en toekomstbestendige voorziening. Een MEK met de voorbeeldfunctie van weleer. De exploitant-ontwikkelt in overleg met relevante stakeholders een haalbaar plan voor het updaten van het hoofdgebouw en buitenterrein, zodat optimaal invulling kan worden gegeven aan de visie en de beleidsuitgangspunten (zoals opgenomen in hoofdstuk 4). De exploitant laat zich hierbij waar mogelijk en gewenst inspireren door relevante best practices uit het land. Speciale aandacht wordt geschonken aan de mogelijkheden die het hoofdgebouw qua architectuur (opzet en gebruikte materialen, gebruik van zonnepanelen) biedt om duurzaamheid ook op deze onder de aandacht te brengen bij een breed publiek. Gekeken wordt ook naar mogelijkheden om het hoofdgebouw weer state of the art te maken, net zoals het pand was toen het tientallen jaren geleden werd opgeleverd. Op hetzelfde akkoord wordt gekeken naar de stallen op het terrein. Het MEK voldoet aan de geldende eisen op het gebied van dierenwelzijn. Het is de bedoeling dat het MEK zich ook op dit punt kan blijven meten met de meest vooruitstrevende voorzieningen in het land en zal daarom verder gaan dan de meest basale uitgangspunten en kwaliteitseisen. Qua organisatie en governance neemt de exploitant de vigerende governance regels zoals die zijn neergelegd in codes als de SBF Code Goed Bestuur³ als uitgangspunt. Daarnaast voldoet Stichting MEK als ANBI-instelling aan de ANBI-eisen (ook voor wat betreft de publicatie van relevante beleids- en financiële stukken).

³ Het naleven van een code is belangrijk om in het bestuur het gesprek te blijven voeren over goed bestuur en alles wat daarmee samenhangt. Het naleven van een code is daarom een dynamisch proces. Het pas toe of leg uit principe betekent ook dat verantwoording over de naleving van de code wordt afgelegd in de verslaglegging van de organisatie, zodat stakeholders hiervan kennis kunnen nemen.

4. Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid

4.1. Subsidievoorwaarden & ander relevant beleid van de gemeente Oosterhout

De basis voor de samenwerking tussen de gemeente en de exploitant van het MEK zijn de vigerende subsidievoorwaarden voor maatschappelijke instellingen van de gemeente Oosterhout. Verder is 'Oosterhout 2030', de toekomstvisie van de gemeente Oosterhout een richtsnoer voor het beleid aangaande het MEK.⁴

4.2. Inhoudelijke uitgangspunten

De gemeente Oosterhout verstaat onder een natuur- en milieueducatie centrum milieu en een kinderboerderij: een openbare voorziening die toegankelijk is voor alle inwoners van de gemeente Oosterhout, waar:

- Aanbod gericht op recreatie, ontmoeting & ontspanning mogelijk wordt gemaakt.
- Activiteiten worden ontplooid die bijdragen aan de educatie op het gebied van NME en duurzaamheid.
- En activiteiten worden verzorgd die gericht zijn op de participatie van verschillende doelgroepen.

Andere belangrijke uitgangspunten zijn:

- Het is een laagdrempelige, gratis toegankelijke openbare voorziening, die tenminste 5 à 6 dagen in de week van 10.00 tot 16.00 is geopend.
- De voorziening is er voor individuele bezoekers maar ook voor groepen (bijvoorbeeld schoolklassen of groepjes uit de buitenschoolse opvang).
- Er worden met enige regelmaat activiteiten georganiseerd voor jong en oud.
- Educatie is gericht op het overdragen van kennis over dieren en hun verzorging, natuur, milieu en thema's die direct te maken hebben met opgaven die we als samenleving hebben op het gebied van duurzaamheid (klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie, ook belangrijke thema's in de Visie Oosterhout 2030, de klimaatdoelen uit Parijs en de Sustainable Development Goals).
- Bezoekers kunnen kennismaken met dieren, iets leren over de herkomst van voedsel, maar bijvoorbeeld ook bekend worden gemaakt met het onderwerp duurzaamheid en hoe je bijvoorbeeld spaarzaam kunt omgaan met energie en water. De duurzame opzet van het hoofdgebouw kan hierbij ook een rol spelen. Het MEK is immers heel bewust op een bepaalde manier ontworpen en gebouwd. De materialen zijn afkomstig van hergebruik, de opzet en architectuur is zodanig dat richting het noorden en oosten gebruik is gemaakt van natuurlijke isolatie en richting het zuiden van veel glas om zoveel mogelijk natuurlijke warmte te genereren.
- Het MEK is een voorziening waar mensen zich kunnen ontspannen, elkaar kunnen ontmoeten en recreëren. Daarnaast biedt het een plek:
 - Voor zinvolle vrije tijdbesteding.
 - Om te verblijven met voorzieningen die het verblijf veraangenamen (goede speelvoorzieningen, picknicktafels enz.).
- Het MEK draagt bij aan de participatie van inwoners in Oosterhout door:
 - Vrijwilligerswerk te faciliteren.
 - Mogelijkheden te bieden voor stagiairs.
 - Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plek te bieden die werkervaring willen opdoen of zich willen ontplooiën in het kader van een zinvolle dagbesteding, re-integratietraject enz.

⁴https://www.oosterhout.nl/fileadmin/afbeeldingen/internet/200%20jaar%20stad/Gem_Oosterhout_Magazine-3_A4_LR.pdf

4.3. Organisatorische uitgangspunten

- De exploitant van het milieu educatief centrum en de kinderboerderij onderschrijft een of meer vigerende gedragscodes voor maatschappelijke instellingen die naast subsidies ook donaties en eigen inkomsten werven, bijvoorbeeld de SBF-Code Goed Bestuur. Daarnaast conformeert de exploitant zich indien van toepassing aan de ANBI-eisen (waaronder bijvoorbeeld de publicatie eisen met betrekking tot het online delen van een beleidsplan en staat van baten en lasten).
- Om de maatschappelijke functie zo goed mogelijk in te vullen werkt de exploitant samen met andere relevante organisaties (op sociaal cultureel, groen- of ander relevante aandachtsgebieden). Dit kunnen bijvoorbeeld instellingen zijn als het IVN, Oosterhout Duurzaam, Oosterhout Nieuwe Energie (One), de lokale openbare bibliotheek Theek 5, de lokale aanbieder van welzijnswerk, Surplus, het Bijenhoudersgilde in Oosterhout, stichting voedseltuin Oosterhout, lokale kringlooporganisaties, zorginstellingen (dagbesteding of zorg voor ouderen), scholen, kinderopvanginstellingen en de gemeente Oosterhout (bijv. voor het vervullen van een rol als stembureau bij verkiezingen). Dit kunnen ook organisaties zijn waarvoor het MEK haar faciliteiten beschikbaar stelt (dorps- en andere verenigingen enz.).
- De exploitant van het MEK probeert een zo goed mogelijk aanbod te verzorgen, met goede faciliteiten en service.
- Om het bereik te optimaliseren zorgt de exploitant voor een goede (online) communicatie en marketing, zodat inwoners uit Oosterhout eenvoudig kennis kunnen nemen van de mogelijkheden die het milieu educatief centrum en de kinderboerderij bieden (openingstijden, activiteiten, voorzieningen enz.).
- De beheerders, diervverzorgers en vrijwilligers kunnen een verklaring omtrent het gedrag (VOG) overleggen en de beheerder(s) heeft (hebben) een bedrijfshulpverlening (BHV) certificaat.
- Nevenactiviteiten: dit zijn activiteiten als bijvoorbeeld het verhuren van vergaderruimte en het exploiteren van kleine horeca. Deze zijn te allen tijde ondergeschikt aan de maatschappelijke functie van het MEK (recreatie, ontmoeting, ontspanning, educatie & participatie).
- De verkoop van alcoholische dranken is niet mogelijk.
- De exploitant beschikt over de noodzakelijke vergunningen en ontheffingen voor het uitoefenen van de gekozen nevenactiviteiten.

Dierenwelzijn

- De exploitant zorgt ervoor dat een positief dierenwelzijn is gewaarborgd en heeft hiervoor een speciaal beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan gaat in op de kwaliteitseisen en uitgangspunten die worden gehanteerd op het gebied van dierenwelzijn.
- De exploitant houdt zich aan alle wet- en regelgeving aangaande dierenwelzijn op stads- en kinderboerderijen en handelt ook in lijn met de kwaliteitscriteria die de VSKBN (Vereniging van Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland) heeft vastgesteld in het kader van haar kwaliteitsbewijs.
- Op het gebied van dierenwelzijn worden nog de volgende uitgangspunten⁵ gehanteerd:
 - Bij het vaststellen van het aantal dieren wordt uitgegaan van de intrinsieke (oftewel eigen) waarde van een dier, de beschikbare ruimte, kennis, het aantal medewerkers dat per dag kan worden ingezet voor de verzorging en het beschikbare budget.
 - Er is een uitgebalanceerd dierenbestand. Er wordt naar gestreefd het dierenbestand zo beperkt mogelijk te houden, zodat er meer ruimte is voor de bestaande dieren, beter kan worden gezorgd voor dierenwelzijn,

⁵ De genoemde uitgangspunten zijn gebaseerd op de kwaliteitseisen en uitgangspunten die door de Amsterdamse Kinderboerderijen zijn opgesteld en onderschreven in samenspraak met de verantwoordelijk wethouder (2017). Deze kwaliteitseisen en uitgangspunten bouwen op hun beurt verder op de kwaliteitseisen van de VSKBN, het principe van 'Boeren met beleid' zoals dat door de (gemeentelijke) kinderboerderijen in Den Haag wordt gehanteerd en het Kinderboerderijenbesluit van Stichting Comité Dieren noodhulp en Stichting Dierenvangnet (2016).

diervverzorgers en beheerder meer tijd hebben voor andere zaken, minder kosten worden gemaakt voor voer, medicijnen enz. Overigens doet een zo beperkt mogelijk dierenbestand niets af aan de beleving van kinderen.

- De voorziening heeft niet meer dan 7 soorten landbouwdieren, al dan niet in combinatie met kleine huisdieren. Onder het dierenbestand vallen geen exoten of dieren die niet tot bovengenoemde soorten worden gerekend (bijv. lama's, alpaca's of eekhoorns). Indien de organisatie nu nog wel over dit soort dieren beschikt wordt voorkomen dat deze nakomelingen krijgen en op natuurlijke wijze uitsterven.
- De huisvesting van de dieren is niet alleen schoon, heel en veilig maar biedt ook voldoende ruimte voor de dieren om te bewegen en te rusten. Verder zijn de diervverblijven zodanig ingericht dat de betreffende dieren hun soorteigen gedrag kunnen vertonen. De diervverblijven bieden binnen en buiten de noodzakelijke bescherming tegen weersomstandigheden en roofdieren. Verlichting is niet hinderlijk en is afgestemd op de lengte van de dagen en het bioritme van de dieren.
- De dieren kunnen zoveel mogelijk naar buiten en zich terugtrekken als ze geen contact met mensen willen. Zogenaamde schuilgelegenheden zijn niet toegankelijk voor bezoekers.
- Groepsdieren worden samen met soortgenoten gehouden. Daarbij wordt rekening gehouden met onderlinge familie- en vriendschapsbanden. Indien het koppelen aan een soortgenoot niet mogelijk is, wordt huisvesting geboden die past bij de soorteigen behoeften. Er geldt dan een uitsterfbeleid.
- Om het welzijn van de dieren te bevorderen, wordt naast goede verzorging en huisvesting gerichte gedragsverrijking aangeboden, bijvoorbeeld door sociale interactie met soortgenoten, omgevingsverrijking, fysiek verrijkings-materiaal, voedselverrijking enz.
- De dieren worden zo veel mogelijk van collega-boerderijen, opvangorganisaties en erkende fokkers betrokken. Dieren die niet die bijzondere huisvesting en verzorging kan worden geboden die zij wel nodig hebben om hun soorteigen gedrag te kunnen vertonen, worden niet aangeschaft.
- Als een dier niet meer gehouden kan worden of niet meer past binnen het dierenbestand, wordt voor een diervriendelijke oplossing gekozen (plaatsing elders enz.).
- De dieren verblijven op de kinderboerderij tot zij wegens ziekte of aan de gevolgen van ouderdom sterven. Het natuurlijke verloop bepaalt dan de noodzaak om de diergroep aan te vullen.
- Er wordt niet gefokt met de dieren.
- De dieren gaan nooit naar de slacht.
- De voorziening is geen opvang van dieren die worden afgegeven of ongevraagd worden achtergelaten. De zogenaamde 'dumpdieren' worden opgehaald door de aangewezen opvangorganisaties of de dierenambulance.
- Afstandsdieren worden in beginsel niet aangenomen; eigenaren worden verwezen naar de betreffende opvangorganisaties. Mensen worden zo nodig geholpen met het vinden van de opvangorganisaties.
- Er zijn gediplomeerde beheerder(s)/diervverzorger(s) in dienst die over de relevante vakkennis m.b.t. diervverzorging beschikken.
- De dieren worden volgens een schema jaarlijks geënt, bekapt en ontwormd. Er is ook regelmatig contact met een dierenarts en veearts.
- Bezoekers wordt het goede voorbeeld gegeven over het houden van dieren, door het bewustzijn te vergroten over de eigen waarde van een dier, het soorteigen gedrag en de waarde die een dier heeft voor de mens. Dit uitgangspunt bepaalt tevens de inhoud van de voorlichting en het educatieve aanbod van de voorziening.
- Het MEK geeft invulling aan de voorbeeldfunctie door:
 - Bezoekers actief te benaderen, informeren en zoveel mogelijk te betrekken bij de verzorging van de dieren.
 - Relevante informatie te delen via de website, social media, nieuwsbrief enz.

- Het verzorgen van dierenlessen aan kinderen waarin de nodige aandacht aan dierenwelzijn wordt gegeven.
- Mensen kunnen bij het MEK terecht met vragen over de verzorging en/of eventuele aanschaf van huisdieren.

4.4. Financiële uitgangspunten

- De exploitant zet zich in voor een bestendige exploitatie van het MEK. Naast de meerjarige subsidie van de gemeente Oosterhout worden aanvullende middelen geworven onder bijvoorbeeld donateurs, sponsors en fondsen.
- De exploitant kan ook eigen inkomsten uit zogenaamde (aan de missie ondergeschikte) nevenactiviteiten genereren, zoals bijvoorbeeld kleine horeca, verhuur vergaderruimte, verkoop van merchandise en andere producten.
- De exploitant zet zich met het oog op een duurzame bedrijfsvoering in voor het creëren en in stand houden van een noodzakelijke continuïteitsreserve, zodat tegenvallers kunnen worden opgevangen of andere noodzakelijke uitgaven kunnen worden (voor)gefinancierd.
- Wanneer aan het eind van het jaar meeropbrengsten zijn gegenereerd, wordt de exploitant door de gemeente in staat gesteld in redelijkheid een weerstandsreserve aan te leggen, een en ander in lijn met daarvoor geldende regels uit de vigerende beleidsregels voor subsidieverstrekking⁶. Meeropbrengsten worden in dat geval niet in mindering gebracht op het toegezegd subsidiebedrag.

De subsidievoorwaarden vormen de basis van de samenwerking tussen de gemeente en de exploitant met het uitgangspunt, dat het MEK inhoudelijk, organisatorisch en financieel op orde is c.q. up to date is.

⁶ Zie <https://www.oosterhout.nl/inwoners/wonen-leven/algemeen-over-subsidies>

5. Ontwikkelscenario & stappenplan

Aan de hand van de huidige situatie van het MEK is een mogelijk ontwikkelingsscenario voor de toekomst ontwikkeld (5.1.). Dit betreft een situatie op hoofdlijnen, die niet alleen toeziet op de ontwikkeling van de MEK als voorziening, maar ook op de ontwikkeling van de exploitant, de Stichting MEK. Het einddoel is een MEK 3.0, een milieu educatief centrum en kinderboerderij met een hernieuwde voorbeeldfunctie zoals beschreven in dit plan.

5.1 Gefaseerde ontwikkeling MEK

In het kader van dit plan van aanpak is een ontwikkelingsscenario voor de toekomst van het MEK opgesteld. Hierbij is aandacht besteedt aan:

1. De huidige situatie: aan de hand van een startscan is de uitgangspositie bepaald. Hierin is ingegaan op waar de huidige exploitant (de Stichting MEK) inhoudelijk, organisatorisch en financieel staat en wat in het kader van deze visie relevante aandachts- en verbeterpunten zijn.
2. Ontwikkelingsfase 1: stichting MEK op orde (t/m april/mei 2025).
3. Ontwikkelingsfase 2 : staat in het teken van de ontwikkeling van de voorziening (t/m dec. 2025).
4. Ontwikkelingsfase 3: realisatie MEK 3.0. (t/m dec. 2027).

De huidige situatie en het ontwikkelscenario met de verschillende stappen, fasen wordt hieronder beschreven.

De huidige situatie

Het MEK had vroeger zowel een kinderboerderij- als NME-functie. Het gebouw symboliseerde de duurzaamheidsgedachte. De laatste jaren is de voorziening feitelijk alleen nog een kinderboerderij. Er worden wel activiteiten aangeboden, maar nauwelijks op het gebied van NME. De samenwerkingen zijn beperkt, evenals de zichtbaarheid (marketing en communicatie).

De bedrijfsvoering van de exploitant, de Stichting MEK, is de laatste jaren in het gedrang geraakt, met exploitatietekorten, een negatief eigen vermogen en een onderbezet bestuur (laatste geldt ook voor Vriendenstichting). Compliance met governance regels en ANBI-eisen (onderbezet bestuur, partners in bestuur, geen meerjarenbeleidsplan met begroting enz.) is een aandachtspunt. Ook waren er interne strubbelingen met vrijwilligers, personeelsverloop, te weinig kostenbeheersing enz. Qua hoofdgebouw en opstallen kampt het MEK met onderhoudsachterstanden. De inrichting en het duurzaamheidsgehalte van het hoofdgebouw is niet meer state of the art. Het terrein is wat 'hekkerig' en 'hokkerig' en zou groener, overzichtelijker, landelijker karakter kunnen krijgen. Er kan ook wat worden gedaan aan de (opzet van) de stallen (onderhoudsgevoelig, niet duurzaam, niet toegankelijk voor publiek enz.).

De eigen inkomsten van de Stichting MEK zijn goed, het is belangrijk dat te borgen en waar mogelijk uit te breiden. Het dierenwelzijn lijkt goed op orde. Er is in vergelijking met andere voorzieningen een aanvaardbaar personeelsbestand (2,4 fte) en er zijn behoorlijk wat vrijwilligers.

Het huidige (nog niet voltalige) bestuur zet zich in voor de sanering en heropbouw van het MEK.

De ontwikkelingsfase 1: Stichting MEK op orde (t/m april/mei 2025).

In het kader van deze fase zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Vijf bestuursleden MEK.
- Vijf bestuursleden Vrienden.
- Vaste team op orde.
- Compliance ANBI & Governance regels/ (bestuursreglement enz.) + standaarden op het gebied van dierenwelzijn.
- Vrijwilliger(s) voor NME.
- Steekproeven bezoekerswensen.
- Bepalen/uitwerken profiel.

- Jaarplan op basis van de uitgangspunten in het plan van aanpak + meerjarenbegroting (kinderboerderij & NME).
- Start fondsenwerving verbeteringen faciliteiten hoofdgebouw.
- Website op orde en meer communicatie via website en 'socials' over activiteiten & en hoe jong en oud kan meedoen op het MEK.
- Website vermeld ook mogelijkheid zaalhuur enz.

De ontwikkelingsfase 2: Doorontwikkeling voorziening (t/m december 2025).

In het kader van deze fase zijn de volgende doelen opgesteld:

- Meer en/of nieuwe activiteiten (o.a. introductie nieuwe NME-activiteit(en))
- Nieuwe/vernieuwde samenwerkingen (bijv. IVN, zorginstelling/vergelijkbare instelling e.a.).
- Continuering fondsenwerving t.b.v. verbetering faciliteiten hoofdgebouw.
- Start fondsenwerving verbeteringen buiten terrein (nieuwe stallen).
- Realisatie verbeteringen hoofdgebouw deel 1 (bijv. dubbel glas enz.).

De ontwikkelingsfase 3: Realisatie MEK 3.0 (t/m dec. 2027)

Deze fase staat in het teken van de volgende doelen:

- Realisatie verbeteringen hoofdgebouw deel 2 (verdere multifunctionaliteit + duurzaamheid)
- Borging & zo mogelijk uitbreiding samenwerkingen.
- Realisatie verbeteringen terrein. Bijv. centrale stal(len) waar bezoekers ook in kunnen en diervverzorgers beter mee/in kunnen werken + duurzamer (ook qua onderhoud). Bijv. meer open opzet met meer groen + meer mogelijkheden her en der te kunnen zitten en meer speelvoorzieningen voor kinderen (waterspeeltuin?).
- Groei naar ten minste 75.000 bezoekers (ten tijde van de situatieschets, begin 2024 werd het aantal bezoekers op 55.000 geschat).

